

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

Кафедра мовознавства

УКРАЇНСЬКА МОВА

(за професійним спрямуванням)

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

та контрольні завдання

Частина I

Харків – 2016

Навчально-методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри мовознавства 8 лютого 2016 р., протокол №7.

Навчально-методичні вказівки розроблено згідно з програмою курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і розраховано на іноземних студентів усіх залізничних спеціальностей, які вивчають українську мову та основні аспекти ділового спілкування за заочною формою навчання.

Вказівки є складовою частиною навчально-методичного комплексу дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», зорієнтованого на інтенсивне навчання студентів-іноземців української мови професійного спілкування на базі ділового та наукового стилів мовлення.

Видання складається з двох частин. Перша частина містить довідкові матеріали, друга частина – 10 варіантів контрольних завдань із зразком їх виконання.

Укладачі:

доценти Л.М. Близнюк,
О.О. Кушнір,
О.О. Литвиненко,
О.П. Мосьпан,
старш. викл. Н.М. Нос

Рецензент

доц. С.І. Нешко

УКРАЇНСЬКА МОВА
(ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ТА КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Частина I

Відповідальний за випуск Близнюк Л.М.

Редактор Ібрагімова Н.В.

Підписано до друку 07.06.16 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 0,5. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Зміст

Вступ.....	4
Український алфавіт.....	5
Основні випадки чергування.....	6
Рід іменників.....	7
Множина іменників.....	8
Прикметники з суфіксом –ськ(ий).....	9
Творення імен по батькові.....	10
Відмінки іменників.....	11
Відмінювання прізвищ.....	12
Кличний відмінок.....	13
Родовий відмінок іменників (однина).....	14
Давальний відмінок іменників (однина).....	16
Місцевий відмінок іменників (однина).....	18
Відмінювання прикметників.....	20
Засоби вираження підмета і присудка (суб'єкта і предиката).	21
Структурні типи простих речень.....	24
Список літератури.....	26

Вступ

Навчально-методичні вказівки призначені для перевірки рівня мовної компетентності іноземних студентів заочного відділення всіх залізничних спеціальностей, що не навчалися на підготовчому факультеті й вивчають курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» в інтернаціональних групах. Початковий рівень мовної підготовки таких студентів зумовив створення для них окремих контрольних завдань.

Навчально-методичні вказівки складаються з двох частин. Перша частина містить довідкові матеріали, що є актуальними для виконання контрольних завдань. Для полегшення роботи матеріал подано у вигляді таблиць. Нумерація таблиць (за винятком останньої) співпадає з нумерацією завдань. Друга частина містить 10 варіантів контрольних завдань із зразком їх виконання.

Об'єктами контролю для іноземних студентів обрано мовні компетентності фонетичного рівня (голосні / приголосні, позиційні чергування), морфологічного (рід, число та найчастотніші в офіційно-діловому стилі мовлення відмінкові форми, творення прикметників із суфіксом *-ськ(ий)*), синтаксичного (визначення структурного типу простого речення) і текстового (скласти документ із частин; визначити вид документа за ключовим фрагментом; пошукове читання).

Лексичним наповненням вправ є загальноживані слова, базові залізничні терміни й частотні мовні одиниці офіційно-ділового стилю.

Деякі лінгвістичні терміни, такі як закінчення, підмет, присудок та інші, використано у звуженому, формальному значенні як метатерміни методики викладання нерідної мови студентам технічного профілю навчання.

Український алфавіт

Таблиця 1

Літера	Назва літери	Літера	Назва літери	Літера	Назва літери
А а	а	І і	і	Т т	те
Б б	бе	Ї ї	ї	У у	у
В в	ве	Й й	йот	Ф ф	еф
Г г	ге	К к	ка	Х х	ха
Ґ ґ	ґе	Л л	ел	Ц ц	це
Д д	де	М м	ем	Ч ч	че
Е е	е	Н н	ен	Ш ш	ша
Є є	їе	О о	о	Щ щ	ща
Ж ж	же	П п	пе	Ь ь	м'який знак
З з	зе	Р р	ер	Ю ю	йу
И и	и	С с	ес	Я я	я
Голосні і приголосні					
голосні			приголосні		
а, е, и, і, о, у, я, ю, є, ї			б, в, г, ґ, д, ж, з, й, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш		

Деякі слова пишуть через апостроф – ' . Апостроф не позначає звука. Його вживають після приголосних **б, п, в, м, ф** і в словах *Лук'ян, Лук'янчук, Лук'яненко* перед голосними **я, ю, є, ї**:

*п'ять, зв'язок, ім'я, торф'яний, Лук'ян;
 комп'ютер, я п'ю, інтерв'ю;
 об'єм, він п'є, кар'єра;
 під'їзд, під'їхати, солов'ї.*

Основні випадки чергування У / В

Таблиця 2 А

У	В
1 Між приголосними: <i>машиніст у локомотиві</i>	1 Між голосними: <i>працювала в офісі</i>
2 На початку речення перед приголосним: <i>У депо прибув електровоз.</i> <i>У житті людини транспорт має велике значення</i>	2 На початку речення перед голосним: <i>В університеті йдуть екзамени</i>
3 Після голосного перед наступним в, ф, льв, св, тв, хв : <i>була у Львові, закохані у Світлану</i>	3 Між голосним і приголосним (крім в, ф, льв, св, тв, хв): <i>перевозити в метро</i>
4 Після паузи, розділового знака, перед приголосним: <i>Депо, у якому працює Сергій</i>	

Основні випадки чергування І / Й

Таблиця 2 Б

І	Й
1 Між приголосними: <i>брат і сестра, любов і ненависть</i>	1 Між голосними: <i>тоді й адресу запиши</i>
2 Після голосного перед наступним й, я, ю, є, ї : <i>Оля і Євген</i>	2 Між голосним і приголосним: <i>сусіди й родичі</i>
3 Після паузи, розділового знака: <i>Хвилинка – і вони кудись зникли</i>	
4 На початку речення: <i>І читає, і розмовляє</i>	
5 При зіставленні або протиставленні слів: <i>батьки і діти</i>	

Рід іменників

Таблиця 3

Чоловічий рід (ч. р.) (він)	Закінчується на	Жіночий рід (ж. р.) (вона)	Закінчується на	Середній рід (с. р.) (воно)	Закін- чується на
вагон машиніст	-	платформа Марина площа	- а	вікно	- о
тунель вчитель	- ь	земля Олеся	- я	поле прізвище	- е
трамвай Валерій	- й	колія Марія сім'я	- ія (')я	завдан <u>н</u> я узбіч <u>ч</u> я міжколійя ім'я	- я
Микола Микита	- а	Нінель магістраль	- ь		
батько тато	- о	любов, кров річ, ніч, зустріч	—		
		мати пані	- и - і		

Множина іменників

Таблиця 4

Однина		Множина	
Чоловічий рід (він)		(вони)	
вагон*	-	вагони	+и
ключ (ж, ч, ш, щ, ц)	-	ключі	(ж, ч, ш, щ)+і
тунел/ь	-ь	тунелі	ь→і
трамва/й	-й	трамваї	й→ї
Жіночий рід (вона)		(вони)	
платформ/а	-а	платформи	а→и
площ/а (ж, ч, ш, щ)	-а	площі	(ж, ч, ш, щ)а→і
земл/я	-я	землі	я→і
колі/я	-ія	колії	ія→ії
магістрал/ь	-ь	магістралі	ь→і
зустріч любов		зустрічі любіві	+і
Середній рід (воно)		(вони)	
вікн/о	-о	вікн/а	о→а
пол/е	-е	пол/я	е→я
прізвищ/е (ж, ч, щ)	-е	прізвищ/а	(ж, ч, щ)е→а
завданн/я	-я	завданн/я (!)	я (!)
міжколія прислів'я	-я	міжколія прислів'я	я (!)

* лікар, школяр, секретар, кобзар, ліхтар, буквар +і = лікарі, школярі, секретарі, кобзарі, ліхтарі, букварі.

Винятки

друг – друзі
дитина – діти
людина – люди
мати – матері

ім'я – імена
дівчина, дівча – дівчата
селянин – селяни
китаєць – китайці

Прикметники з суфіксом –СЬК(ИЙ)
(–ський / –цький / –зький)

Таблиця 5

Без чергування приголосних		
студент Київ Полтав/а Одес/а	студентський Київський полтавський одеський	+ський
Із чергуванням приголосних		
товариш чех матрос	товарисський чеський матросський <i>(але: тюрк – тюркський, казах → казахський, Цюрих → цюрихський)</i>	...ш, ...х, ...с → с = сський
юнак молодець викладач	юнацький молодецький викладацький <i>(але: Мекка → меккський, Нью-Йорк → нью- йоркський, Дамаск → дамаський, баск → басський)</i>	...к, ...ц, ...ч → ц = цький
Рига киргиз Париж	ризький киргизський паризький	...г, ...з, ...ж → з = зський

Творення імен по батькові

Таблиця 6

Ім'я батька	Чоловічі імена батькові: -ОВИЧ -ЙОВИЧ -ИЧ -ІЧ	по	Жіночі імена батькові: -ІВНА -ЇВНА	по	суфікси
Руслан Віктор Петр/о Василь <u>ь</u>	Русланович Вікторович Петрович Василь <u>ь</u> ович		Русланівна Вікторівна Петрівна Василівна		+ович /+івна +ович /+івна
Андрій	Андрійович		Андріївна		+йович /+івна
ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!					
Микола Григор/ій	Миколайович Григорович		Миколаївна Григорівна		+йович /+івна +ович /+івна
Яків Лук/а Сав/а Кузьм/а Хом/а	Якович Лукич Савич Кузьмич Хомич		Яківна Луківна Савівна Кузьмівна Хомівна		+ич /+івна
Ілл/я	Ілліч		Іллівна		+іч /+івна

Відмінки іменників

Таблиця 7 А

Назва	Питання	Приклад
<i>1 Називний</i>	Хто? Що?	<i>брат, сестра</i>
<i>2 Родовий</i>	Кого? Чого?	<i>брата, сестри</i>
<i>3 Давальний</i>	Кому? Чому?	<i>брату (братові), сестрі</i>
<i>4 Знахідний</i>	Кого? Що?	<i>брата, сестру</i>
<i>5 Орудний</i>	Ким? Чим?	<i>братом, сестрою</i>
<i>6 Місцевий</i>	На кому? На чому?	<i>на браті (на братові), на сестрі</i>
<i>7 Кличний</i>	–	<i>брате, сестро</i>

Кличний відмінок
Звертання

Таблиця 7 В

Називний відмінок	Кличний відмінок	
<i>Ч. р. (він)</i>		
Руслан	Руслане	+ е
Павло	Павле	о → е
Василь	Василю	ь → ю
Валерій	Валерію	й → ю
Микола	Миколо	а → о
<i>Ж. р. (вона)</i>		
Марина	Марино	а → о
площа (ж, ч, ш, щ)	площе	а → е
земля	земле	я → е
Марія	Маріє	ія → іє
Нінель	Нінеле	ь → е
магістраль	магістрале	ь → е
любов, Любов	любове, Любове	+ е
<i>С. р. (воно)</i>		
вікно	вікно	
поле	поле	
прізвище	прізвище	
завдан <u>н</u> я	завдан <u>н</u> я	
ім'я	ім'я	

! пани → панове

Родовий відмінок іменників (однина)

Таблиця 8

Називний відмінок		Родовий відмінок	
Хто? Що?		Кого? Чого?	
Чоловічий рід (він)			
машиніст вагон	–	машиніста вагона	+ а
викладач ключ (ж, ч, ш, щ)	–	викладача ключа	+а
<i>факультет*</i>		<i>факультету*</i>	+у*
вчитель нуль	- ь	вчителя нуля	ь → я
Валерій трамвай край	- й	Валерія трамвая <i>краю*</i>	й → я
батько	- о	батька	о → а
Микола		Миколи (!)	
Середній рід (воно)			
вікно	- о	вікна	о → а
поле місце	- е	поля місця	е → я
прізвище (ж, ч, щ)	- е	прізвища	(ж, ч, щ) е → а
завдання узбіччя	- я	завдання (!) узбіччя (!)	
міжколія прислів'я	-я	міжколія (!) прислів'я (!)	
ім'я		імені	
Жіночий рід (вона)			
Марина платформа	- а	Марини платформи	а → и
площа (ж, ч, ш, щ)	- а	площі	(ж, ч, ш, щ) а → і
Олеся земля вулиця	- я	Олесі землі вулиці	я → і
Марія оля	- ія	Марії колії	ія → ії
сім'я	- я	сім'ї	'я → 'ї
Нінель магістраль	- ь	Нінелі магістралі	ь → і
любов зустріч		любові зустрічі	+і
мати		матері (!)	

* **Зверніть увагу:** частина іменників чоловічого роду в родовому відмінку закінчуються на **–У / –Ю**.

Це іменники, що називають:

- продукти харчування і цукор – немає цукру;
назви речовин:
- явища природи: вітер – сила вітру, мороз – не було морозу;
- літературознавчі терміни: жанр, роман – назва жанру, роману; образ, сюжет – аналіз образу, сюжету;
- абстрактні поняття: прогрес, розвиток, романтизм – епоха прогресу, розвитку, романтизму;
- збірні поняття: кuartет – виступ кuartету;
- слова зі значенням ліс, край – біля лісу, краю;
простору:
- назви ігор, танців, почуттів, процесів, станів: теніс, вальс – для тенісу, вальсу;
жах, біль, тиск, рух – від жаку, болю, тиску, руху; конфлікт – початок конфлікту;
(але: берег – берегаа, горб – горбаа);
- назви країн, рік, озер, гір: Крим, Сибір, Парагвай, Дон, Дунай, Байкал, Ельбрус, район – він із Криму, Сибіру, Парагваю, Дону, Дунаю, Байкалу, Ельбрусу, району;
(але: Дніпро, Донець, Іртиш – біля Дніпраа, Донцяя, Іртишаа);
- установи, будівлі: вокзал, банк, кінотеатр, деканат, будинок – навпроти вокзалу, банку, кінотеатру, деканату, будинку.

**Давальний відмінок іменників
(однина)**

Таблиця 9

Називний відмінок		Давальний відмінок	
Хто? Що?		Кому? Чому?	
<i>Чоловічий рід (він)</i>			
машиніст*	–	машиністу (машиністові)	+ у (ові)
вагон		вагону	+ у
викладач	–	викладачу (викладачеві)	ж, ч, ш, щ + у (еві)
ключ (ж, ч, ш, щ)		ключу	+ у
вчитель	- ь	вчителю (вчителеві)	ь → ю (еві)
готель		готелю	ь → ю
Валерій	- й	Валерію (Валерієві)	й → ю (єві)
трамвай		трамваю	й → ю
батько	- о	батьку (батькові)	о → у (+ві)
Микола	- а	Миколі (!)	
<i>Середній рід (воно)</i>			
вікно	- о	вікну	о → у
поле	- е	полю	е → ю
місце		місцю	
прізвище (ж, ч, щ)	- е	прізвищу	(ж, ч, щ) е → у
завдан <u>н</u> я	- я	завдан <u>н</u> ю	я → ю
узбічч <u>я</u>		узбічч <u>ю</u>	
міжкол <u>і</u> я	-я	міжкол <u>і</u> ю	я → ю
прислів'я		прислів'ю	
ім'я		імені	

<i>Жіночий рід (вона)</i>			
Марина платформа	- а	Марині платформі	а → і
площа (ж, ч, ш, щ)	- а	площі	(ж, ч, ш, щ) а → і
Олеся земля вулиця	- я	Олесі землі вулиці	я → і
Марія колія	- ія	Марії колії	ія → ії
сім'я	- я	сім'ї	'я → 'ї
Нінель магістраль	- ь	Нінелі магістралі	ь → і
любов зустріч		любові зустрічі	+і
мати		матері (!)	

* лікар, секретар, кобзар, ліхтар, буквар +ю (еві) = лікарю (лікареві), секретарю (секретареві), кобзарю (кобзареві), ліхтарю, букварю.

**Місцевий відмінок іменників
(однина)**

Таблиця 10 А

Називний відмінок		Місцевий відмінок	
Хто? Що?		На кому? На чому?	
<i>Чоловічий рід (він)</i>			
машиніст*	–	машиністу машиніст(ов)і	+ у / і / ові
вагон		вагоні	+ і
викладач	–	викладачі/ викладачу викладачеві	ж, ч, ш, щ+ і / у / еві
ключ (ж, ч, ш, щ)		ключі	ж, ч, ш, щ + і
вчитель	- ь	вчителі вчителю вчителеві	ь → і / еві
готель		готелі	ь → і
Валерій	- й	Валерії Валерію Валерієві	й → ї / ю / еві
трамвай		трамваї	й → ї
батько	- о	батькові	+ві
Микола		Миколі (!)	
<i>Середній рід (воно)</i>			
вікно	- о	вікні	о → і
поле	- е	полі	е → і
місце		місці	
прізвище (ж, ч, щ)	- е	прізвищі	е → і
завдан ^н ня	- я	завдан ^н ні	я → і
узбічч ^я		узбічч ^і	
міжколі ^й я	-я	міжколі ^й ї	я → ї
прислів'я		прислів'я	
ім'я		імені (!)	

<i>Жіночий рід (вона)</i>			
Марина платформа	- а	Марині платформі	а → і
площа (ж, ч, ш, щ)	- а	площі	(ж, ч, ш, щ) а → і
Олеся земля вулиця	- я	Олесі землі вулиці	я → і
Марія колія	- ія	Марії колії	ія → ії
сім'я	- я	сім'ї	'я → 'ї
Нінель магістраль	- ь	Нінелі магістралі	ь → і
любов зустріч		любіві зустрічі	+і
мати		матері (!)	

* лікар, секретар, школяр, кобзар, ліхтар, буквар+і (еві) = лікарі (лікареві), секретарі (секретареві), школярі (школяреві), кобзарі (кобзареві), ліхтарі, букварі.

**Засоби вираження підмета і присудка
(суб'єкта і предиката).
Структурні типи простих речень**

А. Простий підмет

Таблиця 11 (до завдання 14)

1 Іменник	<i>Зима скінчилася</i>
2 Числівник	<i>Шість ділиться на три</i>
3 Займенник	<i>Ми обідали в кафе</i>
4 Дієслово в інфінітиві (у початковій формі)	<i>Слухати не означає розуміти</i>
5 Прикметник у значенні іменника	<i>Дорослі слухали класичну музику</i>
6 Прислівник у значенні іменника	<i>Завтра починається сьогодні</i>
7 Вигук у значенні іменника	<i>Почулося гучне «Ура!»</i>
8 Службове слово у значенні іменника	<i>Тільки «за» та «проти» мало сенс</i>

Б. Складений підмет (словосполучення)

1 Кількісний числівник <i>три, чотири</i> + іменник у формі називного відмінка множини, <i>пять</i> і далі + іменник у формі родового відмінка однини чи множини	<i>Три студенти спізналися на іспит</i>
2 Неозначено-кількісний числівник, прислівник чи займенник + іменник у формі родового відмінка множини	<i>Декілька студентів поїхали на практику в рідні міста</i>
3 Іменник із кількісним значенням або значенням міри + іменник у формі родового відмінка множини	<i>Тисячі людей вийшли на вулиці міста</i> <i>Пляшка молока коштує 10 гривень</i>

4 Іменник із значенням сукупності (<i>згряя, група, отара, натовп, табун, гурт, стадо</i>) + іменник у формі родового відмінка	<i>Група туристів пройшла реєстрацію на літак</i>
5 Іменник (займенник) у формі називного відмінка + прийменник «з» + іменник в орудному відмінку	<i>Батько з сином дивилися футбол</i>
6 Іменники <i>половина, більшість, меншість, частина</i> + іменник у родовому відмінку	<i>Більшість дітей відвідували дитячий садок</i>
7 Числівник або займенник + прийменник «з» + іменник або інша частина мови у значенні іменника у формі родового відмінка	<i>Кожний із нас розумів усе</i>
8 Прізвище + ім'я + по батькові	<i>Тарас Григорович Шевченко народився в 1814 році</i>

В. Простий присудок

1 Повнозначне дієслово	<i>Бабуся не працює. Бабуся не буде працювати. Бабуся й не працювала би! Хай вона працює. Працюйте краще!</i>
2 Фразеологічне сполучення зі значенням дієслова	<i>Ми вже давно пасемо задніх</i>

Г. Складений присудок (словосполучення)

<i>Складений дієслівний присудок</i>	
1 Два та більше дієслів	<i>Оксана почала вчитися в музичній школі 2 роки тому. Ми можемо спізнитися хвилин на десять. Ти маєш зрозуміти мене!</i>

<i>Складений іменний присудок</i>	
2 Дієслово-зв'язка* + іменник**	<i>Максим вперше став батьком у 40 років. Онук був у бабусі помічником</i>
3 Дієслово-зв'язка* + прикметник**	<i>Дідусь був застарим для такої важкої праці. Чубенко був там за старшого</i>
4 Дієслово-зв'язка* + дієприкметник**	<i>Вікно залишилося відкритим. Був розроблений ще один план</i>
5 Модальне слово + дієслово (дієслово-зв'язка + дієслово)	<i>Ви не повинні були цього робити</i>

* Зв'язками можуть бути дієслова: а) бути, ставати, становити, являти собою;

б) виявлятися, лишатися, залишатися, називатися, робитися, уявлятися, вважатися, доводитися.

** Іменники, прикметники та дієприкметники як частини складеного присудка найчастіше вживаються в називному, орудному, знахідному відмінку без прийменників і знахідному з прийменником «за».

Д. Структурні типи простих речень

<p style="text-align: center;">Двоскладне речення (речення з 2 головними членами (підметом і присудком))</p>	<p><i><u>Діти повиростали.</u> Старший син став зовсім <u>дорослим</u></i></p>
Односкладні речення:	
<p>Називне: речення, де є лише підмет</p>	<p><i>Який теплий <u>день!</u> Справжня <u>весна!</u></i></p>
<p>Означено-особове: речення, де є лише присудок – дієслово у формі: а) 1-ї або 2-ї особи однини чи множини дійсного способу; б) 2-ї особи однини чи множини або 1-ї особи множини наказового способу</p>	<p><i><u>Люблю тебе більше за життя!</u></i></p> <p><i><u>Боріться за щастя!</u></i></p>
<p>Неозначено-особове: речення, де є лише присудок – дієслово у формі: а) 3-ї особі множини теперішнього або майбутнього часу дійсного способу; б) множини минулого часу дійсного способу</p>	<p><i>Нафту <u>перевозять</u> у цистернах.</i></p> <p><i>Цю залізницю <u>збудували</u> в 1934 році</i></p>
<p>Узагальнено-особове: речення, де є лише присудок – дієслово у формі: а) 2-ї особі однини, рідше множини дійсного і наказового способів; б) 1-ї особи множини; в) чоловічого роду минулого часу; г) 3-ї особи однини і множини</p>	<p><i>Лише втративши, <u>плачемо!</u></i></p> <p><i>Дорогу <u>переходимо</u> обережно!</i></p> <p><i><u>Сказав</u>, немов відрізав.</i></p> <p><i>Золоті гори <u>обіцяє</u></i></p>

<p>Безособове речення: речення, де є лише присудок:</p> <p>а) безособове дієслово на означення стану природи, фізичного або психічного стану людини, її настроїв, змін, явищ, стану в довкіллі;</p> <p>б) особове дієслово в безособовому значенні на означення стану природи, людини, процесів сприймання, мислення, мовлення;</p> <p>в) безособова форма на <i>-но, -то</i>;</p> <p>г) прислівник, присудкове слово типу <i>можна, треба, варто, шкода</i> у сполученні з інфінітивом;</p> <p>д) заперечне слово <i>нема, не було, не буде</i>.</p>	<p><i>Надворі швидко <u>холодніє</u>.</i></p> <p><i><u>Пахло</u> теплою землею.</i></p> <p><i>Роботу <u>зроблено</u> «на відмінно».</i> <i><u>Не можна обрати</u> батьків!</i></p> <p><i><u>Нема</u> ніякої надії на його повернення!</i></p>
<p>Інфінітивне речення, де є лише присудок – незалежний інфінітив (без частки <i>би (б)</i> або з нею)</p>	<p><i>А слова дружнього за гроші <u>не купити!</u></i></p>

Список літератури

1 Близнюк, Л.М. Основні граматичні вимоги при створенні текстів ділових паперів [Текст]: метод. рекомендації із курсу «Ділова українська мова» / Л.М. Близнюк. – Харків: УкрДАЗТ, 2009. – 34 с.

2 Вальченко, І.В. Ласкаво просимо! [Текст]: навч. посібник з української мови для іноземних учнів підготовчого факультету у 2-х частинах / І.В. Вальченко, Я.М. Прилуцька. – Харків: ХНАМГ, 2011. – Ч. 1. – 386 с.

3 Литвиненко, О.О. Письмове ділове мовлення (документи і граматики) [Текст]: метод. посібник / О.О. Литвиненко. – Харків: УкрДАЗТ, 2006. – 54 с.

4 Сучасна українська мова [Текст]: підручник / О.Д. Пономарів, В.В. Різун, Л.Ю. Шевенко [та ін.]; за ред. О.Д. Пономарева. – 4-те вид. – К.: Либідь, 2008. – 488 с.

5 Шевелєва, Л.А. Український правопис у таблицях [Текст] / Л.А. Шевелєва // Харків: Світ дитинства, 2004. – 88 с.